

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ บทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่พระพุทธศักราช 2457 รวมทั้งที่แก้ไขเพิ่มเติม อีกทั้งกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนถึงความคาดหวัง ผู้นำของประชาชน ในฐานะที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นบุคคลที่ประชาชนได้คัดเลือกเข้ามาเพื่อเป็นผู้นำชุมชนที่มีอำนาจ อิทธิพลต่อชุมชนอย่างมาก ดูแลความสงบสุข และสร้างความเจริญแก่ตำบล หมู่บ้าน โดยการแจกแบบสอบถามปลายปิด

3.1 แหล่งข้อมูล

1) **ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)** การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่อำเภอสนป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ถึงภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามการรับรู้และตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่อำเภอสนป่าตอง ความพึงพอใจในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในมุมมองของประชาชนในพื้นที่ ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการปฏิบัติตนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Question) และแบบสอบถามปลายปิด (Close-ended Question)

2) **ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)** เป็นการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากการเก็บรวบรวมแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เอกสาร กฎหมาย ตลอดจนผลการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากหนังสือคู่มือการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และการสืบค้นจากระบบเน็ตเวิร์ค

3.2 ประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

12.3.1 ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอสนป่าตอง จำนวน 28,906 ครัวเรือน โดยใช้ตัวแทนครัวเรือนละ 1 ราย

12.3.2 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane ดังนี้ (อ้างใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 : 284-285)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N หมายถึง จำนวนประชากร

e หมายถึง ความคาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง กำหนดเท่ากับ 0.05

(e = 0.05)

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{28,906}{1 + 28,906 (0.05)^2} \\ &= 399.9861 \end{aligned}$$

จะได้ขนาดตัวอย่าง 400 ราย และเก็บข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

12.3.3 การกำหนดจำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้านที่ต้องการใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จากสูตรดังนี้ (อ้างใน นพพล สุรศักดิ์รินทร์, 2547 : 65)

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มชั้น} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่มชั้น}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลแต่ละหมู่บ้านในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน/ตำบล	จำนวนครัวเรือน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1	บ้านสันป่าตองใน ต.ยูหว่า	564	8
2	บ้านกลาง ต.ยูหว่า	481	7
3	บ้านหนองหวาย ต.ยูหว่า	199	3
4	บ้านกิวแลหลวง ต.ยูหว่า	469	6
5	บ้านอุเม็ง ต.ยูหว่า	331	5
6	บ้านหนองบึง ต.ยูหว่า	349	5
7	บ้านใหม่ม่วงก้อน ต.ยูหว่า	314	4
8	บ้านร้อง ต.ยูหว่า	179	2
9	บ้านต้นผึ้ง ต.ยูหว่า	401	6

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน/ตำบล	จำนวนครัวเรือน	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง
10	บ้านสันป่าตอง ต.ยูหว่า	581	8
11	บ้านศาลา ต.ยูหว่า	359	5
12	บ้านดอนตัน ต.ยูหว่า	197	3
13	บ้านหนองปิ่นเงิน ต.ยูหว่า	102	4
14	บ้านมะจำโรง ต.ยูหว่า	572	8
15	บ้านหนองสระเรียม ต.ยูหว่า	219	3
16	บ้านสันโป่ง ต.แม่ก้ำ	93	1
17	บ้านโรงวัว ต.แม่ก้ำ	253	3
18	บ้านต้นตัน ต.แม่ก้ำ	260	4
19	บ้านหนองครอบครัว ต.แม่ก้ำ	298	4
20	บ้านสันกาวาพ ต.แม่ก้ำ	224	3
21	บ้านทรายมูล ต.แม่ก้ำ	195	3
22	บ้านสันคอกช้าง ต.แม่ก้ำ	226	3
23	บ้านแม่ช่องใต้ ต.แม่ก้ำ	225	3
24	บ้านแม่ช่องกลาง ต.แม่ก้ำ	156	2
25	บ้านร่องซุด ต.แม่ก้ำ	198	3
26	บ้านแม่ช่องเหนือ ต.แม่ก้ำ	113	2
27	บ้านแม่ก้ำ ต.แม่ก้ำ	170	2
28	บ้านป่ากล้วย ต.แม่ก้ำ	120	2
29	บ้านบ่อก้าง ต.แม่ก้ำ	86	1
30	บ้านเหมืองฟู ต.บ้านแม่	58	1
31	บ้านเด่น ต.บ้านแม่	196	3
32	บ้านท่าโป่ง ต.บ้านแม่	287	4
33	บ้านฉิมพลี ต.บ้านแม่	137	2
34	บ้านร่องธาร ต.บ้านแม่	55	1
35	บ้านสัน ต.บ้านแม่	86	1
36	บ้านร่องซุ่ม ต.บ้านแม่	121	2
37	บ้านแม่ ต.บ้านแม่	160	2

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน/ตำบล	จำนวนครัวเรือน	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง
38	บ้านเจดีย์เนิ่ง ต.บ้านแม่	143	2
39	บ้านกิ้วแลน้อย ต.บ้านแม่	321	4
40	บ้านดง ต.บ้านแม่	256	3
41	บ้านท่าเคื่อ ต.บ้านแม่	135	2
42	บ้านเปียง ต.บ้านแม่	360	5
43	บ้านป่าจี้ ต.ทุ่งสะโตก	355	5
44	บ้านป่าลาน ต.ทุ่งสะโตก	94	1
45	บ้านพนัง ต.ทุ่งสะโตก	72	1
46	บ้านร่องส้มป้อย ต.ทุ่งสะโตก	63	1
47	บ้านป่าอ้อย ต.ทุ่งสะโตก	192	3
48	บ้านร่อง ต.ทุ่งสะโตก	214	3
49	บ้านดงกำ ต.ทุ่งสะโตก	369	5
50	บ้านท่าจำปี ต.ทุ่งสะโตก	57	1
51	บ้านศรีบุญเรือง ต.ทุ่งสะโตก	82	1
52	บ้านทุ่งสะโตก ต.ทุ่งสะโตก	82	1
53	บ้านหัวริน ต.ทุ่งสะโตก	503	7
54	บ้านทุ่งโค้ง ต.ทุ่งสะโตก	109	1
55	บ้านโรงวัว ต.น้ำบ่อหลวง	377	5
56	บ้านน้ำบ่อหลวง ต.น้ำบ่อหลวง	374	5
57	บ้านสันใหม่ ต.น้ำบ่อหลวง	138	2
58	บ้านจอมแจ้ง ต.น้ำบ่อหลวง	159	2
59	บ้านหนองห้า ต.น้ำบ่อหลวง	168	2
60	บ้านหนองไหว ต.น้ำบ่อหลวง	157	2
61	บ้านท้องฝาย ต.น้ำบ่อหลวง	133	2
62	บ้านห้วยไทรง ต.น้ำบ่อหลวง	116	2
63	บ้านดั้นแก้ว ต.น้ำบ่อหลวง	67	1
64	บ้านสันเหนือ ต.น้ำบ่อหลวง	92	1
65	บ้านหนองหวาย ต.น้ำบ่อหลวง	58	1

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน/ตำบล	จำนวนครัวเรือน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
66	บ้านปวงสนุก ต.บ้านกลาง	303	4
67	บ้านหนองแท่น ต.บ้านกลาง	565	8
68	บ้านทุ่งเสี้ยว ต.บ้านกลาง	864	12
69	บ้านต้นกอก ต.บ้านกลาง	213	3
70	บ้านท่ากาน ต.บ้านกลาง	509	7
71	บ้านพระเจ้าทองทิพย์ ต.บ้านกลาง	218	3
72	บ้านสันห่าว ต.บ้านกลาง	275	4
73	บ้านใหม่สามหลัง ต.บ้านกลาง	271	4
74	บ้านป่าสัก ต.บ้านกลาง	144	2
75	บ้านสันก่อเกิด ต.บ้านกลาง	151	2
76	บ้านท้องฝาย ต.บ้านกลาง	432	6
77	บ้านช่างกระดาษ ต.ทุ่งด้อม	376	5
78	บ้านป่าลาน ต.ทุ่งด้อม	286	4
79	บ้านสบหาร ต.ทุ่งด้อม	216	3
80	บ้านก่อแก้ว ต.ทุ่งด้อม	157	2
81	บ้านไร่ ต.ทุ่งด้อม	457	6
82	บ้านแม่กึ่งหลวง ต.ทุ่งด้อม	278	4
83	บ้านสันจี่กุง ต.ทุ่งด้อม	243	3
84	บ้านแม่กึ่งน้อย ม.8 ต.ทุ่งด้อม	167	2
85	บ้านแม่กึ่งน้อย ม.9 ต.ทุ่งด้อม	325	4
86	บ้านเหล่า ต.ทุ่งด้อม	93	1
87	บ้านศรีโพธิ์งาม ต.ทุ่งด้อม	215	3
88	บ้านทุ่งอ้อ ต.สันกลาง	285	4
89	บ้านแม่กึ่งบก ต.สันกลาง	325	4
90	บ้านกลางเหนือ ต.สันกลาง	196	3
91	บ้านป่าตัน ต.สันกลาง	159	2
92	บ้านห้วยส้ม ต.สันกลาง	139	2
93	บ้านจำปาลาว ต.สันกลาง	138	2

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน/ตำบล	จำนวนครัวเรือน	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง
94	บ้านท่า ต.สันกลาง	159	2
95	บ้านป่าบง ต.สันกลาง	337	5
96	บ้านใหม่ห้วยส้ม ต.สันกลาง	254	3
97	บ้านกวน ต. มะขามหลวง	261	4
98	บ้านมะขามหลวง ต. มะขามหลวง	418	6
99	บ้านสันคะยอม ต. มะขามหลวง	311	4
100	บ้านป่าจู้ ต. มะขามหลวง	226	3
101	บ้านทุ่งฟ้าบด ต. มะขามหลวง	303	4
102	บ้านต้นแก้ว ต. มะขามหลวง	328	4
103	บ้านร่องน้ำ ต. มะขามหลวง	218	3
104	บ้านข่วงมีน ต. มะขามหลวง	270	4
105	บ้านดงจีเหล็ก ต. มะขามหลวง	208	3
106	บ้านสันทราย ต.มะขุนหวาน	198	3
107	บ้านขุนคอง ต.มะขุนหวาน	178	2
108	บ้านพระบาทยังหวัด ต.มะขุนหวาน	225	3
109	บ้านม่วงพื๋นึ่ง ต.มะขุนหวาน	310	4
110	บ้านมะขุนหวาน ต.มะขุนหวาน	279	4
111	บ้านดงป่าซาง ต.มะขุนหวาน	265	4
112	บ้านดงป่าจิว ต.มะขุนหวาน	292	4
113	บ้านพระเจ้าสององค์ ต.มะขุนหวาน	244	3
114	บ้านต้นแห่นหลวง ต.ท่าวังพร้าว	306	4
115	บ้านทุ่งเป้ง ต.ท่าวังพร้าว	133	2
116	บ้านทุ่งหลุก ม.3 ต.ท่าวังพร้าว	210	3
117	บ้านทุ่งหลุก ม.4 ต.ท่าวังพร้าว	144	2
118	บ้านท่าวังพร้าว ต.ท่าวังพร้าว	190	3
119	บ้านท่าคุ่ม ต.ท่าวังพร้าว	124	2
120	บ้านต้นแห่นน้อย ต.ท่าวังพร้าว	235	3
รวม		28,906	400

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามการรับรู้และตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามปลายปิดข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่ ตำบลที่มีภูมิลำเนาหรือพักอาศัย โดยใช้คำถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสอบถามวัดภาวะผู้นำตามการรับรู้และตามความคาดหวังผู้นำ โดยวัดภาวะผู้นำ ด้านรูปแบบการใช้อำนาจ ด้านคุณลักษณะของผู้นำที่ดี ด้านการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ โดยแบ่งระดับความคิดเห็นของภาวะผู้นำตามการรับรู้และตามความคาดหวัง ทั้ง 3 ด้าน ออกเป็น 5 ระดับ คือ ภาวะผู้นำในระดับน้อย ภาวะผู้นำในระดับค่อนข้างน้อย ภาวะผู้นำในระดับปานกลางหรือพอประมาณ ภาวะผู้นำในระดับค่อนข้างมาก และภาวะผู้นำในระดับมาก แบ่งช่วงระดับภาวะผู้นำด้วยวิธีการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น โดยใช้สูตรการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น (กัลยา วาณิชย์บัญชา 2539 : 27) คือ

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} = 0.80 \end{aligned}$$

เกณฑ์การแบ่งระดับภาวะผู้นำ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	มีภาวะผู้นำระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	มีภาวะผู้นำระดับค่อนข้างน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	มีภาวะผู้นำระดับปานกลาง/พอประมาณ
คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20	มีภาวะผู้นำระดับค่อนข้างมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00	มีภาวะผู้นำระดับมาก

ดังนั้น เมื่อต้องการทราบว่า ภาวะผู้นำตามการรับรู้และตามความคาดหวังในด้านต่าง ๆ อยู่ระดับใด ก็ให้พิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ยของภาวะผู้นำตามการรับรู้และตามความคาดหวังในด้านนั้น ๆ ว่าอยู่ในระดับใดลักษณะของคำถามเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close of Ended Question) โดยใช้คำถามแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับสอบถามความพึงพอใจต่อผลการปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้แก่ ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการปฏิบัติต่อทางราชการ ด้านการปฏิบัติกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ และด้านการระงับข้อพิพาท/ความขัดแย้งในพื้นที่ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

(Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ ความพึงพอใจมาก ความพึงพอใจค่อนข้างมาก ความพึงพอใจปานกลาง ความพึงพอใจค่อนข้างน้อย ความพึงพอใจน้อย

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยจะแสดงในรูปความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย สำหรับลักษณะคำถามที่มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ ความพึงพอใจมาก ความพึงพอใจค่อนข้างมาก ความพึงพอใจปานกลาง ความพึงพอใจค่อนข้างน้อย ความพึงพอใจน้อย

เกณฑ์การวัดระดับความพึงพอใจของประชาชน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	มีความพึงพอใจน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	มีความพึงพอใจค่อนข้างน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	มีความพึงพอใจปานกลาง/พอประมาณ
คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20	มีความพึงพอใจค่อนข้างมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00	มีความพึงพอใจมาก

การศึกษาการวัดระดับภาวะผู้นำ และความพึงพอใจ ของประชาชน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ น้อย ค่อนข้างน้อย ปานกลาง ค่อนข้างมาก มาก ได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับภาวะผู้นำ/ความพึงพอใจ	น้ำหนักคะแนน
มาก	5
ค่อนข้างมาก	4
ปานกลาง	3
ค่อนข้างน้อย	2
น้อย	1

3.4 การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

งานวิจัยนี้ ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบคุณภาพ โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2545 : 123)

1. ความแม่นยำหรือความตรง (Validity) ของเครื่องมือ

การทดสอบความแม่นยำหรือความตรง (Validity) นั้น แบบสอบถามของงานวิจัยนี้ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้บริหารระดับสูงของที่ว่ากรมอำเภอสันป่าตอง คือ นายอำเภอสันป่าตอง และ หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอสันป่าตองหลายหน่วยงานที่ปฏิบัติงานร่วมกับกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ พร้อมทั้งได้ปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำ

2. ความเชื่อถือได้หรือความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ

การตรวจสอบความเชื่อถือได้หรือความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณสมบัติที่สามารถวัดสิ่งเดียวกันหลาย ๆ ครั้ง แล้วได้ค่าหรือคำตอบใกล้เคียงกันหรือแตกต่างกันน้อยมาก งานวิจัยนี้ได้นำแบบสอบถามไปใช้กับประชาชนในพื้นที่เดียวกัน แต่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 ชุด และหาความเชื่อมั่น ซึ่งใช้หลักการวัดความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยวิธีของ Cronbach's Alpha และคำนวณได้ค่าความเที่ยงของคำถามได้เท่ากับ 0.821

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำรายชื่อครัวเรือน (บ้านเลขที่) ทั้งหมดมาจัดทำฉลากและสุ่มเลือกจนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ในแต่ละหมู่บ้าน และไปทำการเก็บจากตัวแทนครัวเรือนหนึ่งราย จนครบตามจำนวนที่กำหนด

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาตรวจสอบและลงรหัสในแบบสอบถามทุกข้อ และนำข้อมูลที่ลงรหัสไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science) ในการประมวลและจัดทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อนำเสนอข้อมูลและสรุปผลการวิจัย สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.7 การทดสอบสมมุติฐาน

1. การทดสอบสมมุติฐาน ข้อที่ 1 ใช้สถิติ T - test paire สำหรับการทดสอบประชากรที่ไม่เป็นอิสระต่อกันวิเคราะห์ข้อมูล
2. การทดสอบสมมุติฐาน ข้อที่ 2 ใช้สถิติ F-test One Way Anova ในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. การทดสอบสมมุติฐาน ข้อที่ 3 ใช้สถิติอนุमान One Sample t-test ในการวิเคราะห์ข้อมูล